

Motion till riksdagen 2021/22:4297

av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

med anledning av prop. 2021/22:41 En ny riksbankslag

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksbankslagen behöver kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta inte ska vara underordnat inflationsmålet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen ska ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska målet, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att strama upp regelverket kring ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. och tillkännager detta för regeringen.

2 Målen för penningpolitiken

I fråga om målen för penningpolitiken föreskriver den nuvarande riksbankslagen endast att Riksbanken har till uppgift att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har sedan på egen hand bestämt att penningpolitiken ska styras av ett inflationsmål, att detta ska vara 2 procent, samt att KPIF ska utgöra det mått som inflationsmålet baseras på.¹ Från och med 2011 började Riksbanken kalla sin politik för ”flexibel inflationsmålspolitik”. Med detta menade Riksbanken att penningpolitiken också skulle ta hänsyn till realekonomiska faktorer som produktion och sysselsättning. De var dock tydliga med att inflationsmålet var det överordnade målet. Det ska också sägas att Riksbanken redan innan man började använda termen ”flexibel inflationsmålspolitik” hade talat om att ta hänsyn till faktorer som tillväxt, sysselsättning, arbetslöshet etc. I förarbetena till den nuvarande riksbankslagen anfördes också: ”Såsom myndighet under riksdagen bör

¹ Ursprungligen baserades inflationsmålet på konsumentprisindex (KPI). Sedan september 2017 använder Riksbanken konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) som målvariabel för inflationsmålet. KPIF beräknas med samma data och på samma sätt som KPI, men effekten av ändrade bostadsräntor räknas bort.

Riksbanken därutöver, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning.”²

I propositionen till ny riksbankslag föreslår regeringen att det överordnade målet för Riksbanken ska vara att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Regeringen anför vidare: ”Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (real-ekonomiska hänsyn).”³ De nya målformuleringarna är delvis en kodifiering av hur den faktiska penningpolitiken redan i dag utformas. Språket är också en anpassning till de penningpolitiska formuleringarna i unionsrätten.

Inflationsmålet infördes 1993 och började gälla 1995. Den ”flexibla inflationsmålspolitiken” har inte varit framgångsrik. Såväl KPI som den underliggande inflationen har trendmässigt under perioden klart understigit målet om 2 procent. En penningpolitik som trendmässigt understiger inflationsmålet får negativa konsekvenser på produktion och sysselsättning eftersom realräntorna blir högre än vad som motiveras av konjunkturläget. Utvecklingen på arbetsmarknaden sedan inflationsmålet infördes stöder denna bild. Sedan 1993 har arbetslösheten i genomsnitt legat på ca 8 procent. Sammantaget visar detta att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin. Vänsterpartiet menar att ett mål för sysselsättningen är det mest lämpliga målet för den reala ekonomin. Detta mål ska inte vara underordnat målet om prisstabilitet.

Vad som ovan anförts om att riksbankslagen behöver kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta inte ska vara underordnat inflationsmålet bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det som här föreslås är alltså ett s.k. dualt mål för penningpolitiken, vilket innebär att målen för prisstabilitet och för den reala ekonomin ges lika vikt. Även LO, i sitt remissvar på Riksbankskommittén, och Vänsterpartiets reservation på kommitténs slutbetänkande menar att ett dualt mål är att föredra.⁴ Som svar på LO:s synpunkt anför regeringen att unionsrätten förhindrar detta, då den reglerar att prisstabilitetsmålet är överordnat. I Vänsterpartiets reservation konstateras att kommissionen nu i många år har låtit Sverige ha kvar vår gamla lagstiftning som enligt dem strider mot EUF-fördraget. I reservationen anförts vidare att eftersom det inte tycks finnas en majoritet i Sverige för att vi ens på längre sikt ska gå med fullt ut i EMU, och därigenom införa euron som valuta, görs bedömningen att Sverige inte heller måste anpassa sig till det mål för penningpolitiken och den beslutsordning för målet som gäller i ECBS och EMU.⁵ LO instämmer i Vänsterpartiets reservation och menar att det bör prövas om Sverige måste anpassa regelverket fullt ut till det som gäller inom EMU.

3 Styrning och demokratisk förankring

Den nuvarande riksbankslagen vilar på förutsättningen att det är Riksbanken som ska precisera prisstabilitetsmålet, t.ex. fastställa inflationstakt med ett visst mått. Vänster-

² Prop. 1997/98:40 s. 51.

³ Prop. 2021/22:41 s. 85.

⁴ SOU 2019:46 En ny riksbankslag – Slutbetänkande av Riksbankskommittén, och <https://www.regeringen.se/4966b7/contentassets/318e490e0ff94ca3b717241418d27933/landsorganisatione-n-i-sverige-lo.pdf>.

⁵ SOU 2019:46 En ny riksbankslag – Slutbetänkande av Riksbankskommittén.

partiet har länge varit kritiskt till denna ordning. För precis som regeringen konstaterar i propositionen har preciseringen av prisstabilitetsmålet avgörande betydelse för den ekonomiska politiken i Sverige och har stor betydelse för samhällsekonomin. Vänsterpartiet har därför länge krävt att riksdagen ska formulera de mer precisa målen för penningpolitiken medan Riksbanken utför det operativa arbetet. Förslaget till ny riksbankslag går i denna del i rätt riktning. I propositionen anges nämligen att preciseringen av prisstabilitetsmålet i fortsättningen bör förankras i demokratisk ordning. Det finns dock ett stort förbehåll i ambitionen att demokratisera penningpolitiken. I förslaget ges nämligen Riksbanken exklusiv initiativrätt till att precisera prisstabilitetsmålet. Förslaget innebär alltså att riksdagen först i efterhand ska godkänna preciseringen av prisstabilitetsmålet. Denna ordning undergräver därmed i stor utsträckning de folkvaldas möjligheter att bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken.

Riksdagen ska ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska målet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Direktionens innehav av värdepapper

I den nuvarande lagen är regleringen av direktionens innehav av värdepapper m.m. mycket knapphändig. Den föreskriver endast en anmälningsplikt för ordföranden och vice ordföranden i riksbanksfullmäktige samt ledamöterna i Riksbankens direktion som innebär att dessa personer ska anmäla större förändringar av sitt innehav av värdepapper m.m. till riksdagen. Det är alltså fritt fram för ledamöterna i direktionen att när som helst köpa eller sälja värdepapper. Detta är en anmärkningsvärt bristfällig reglering då de beslut som Riksbanken fattar har en mycket stor påverkan på de finansiella marknaderna.

Den senaste tiden har olika massmedier rapporterat om direktionens innehav och handel med värdepapper och fonder. En direktionsledamot agerade exempelvis strax innan coronakrisen bröt ut på allvar genom att sälja nästan alla sina fonder som dessförinnan hade legat orörda i flera år. Enligt Svenska Dagbladet handlade det om en sammanlagd försäljning på ca 2 miljoner kronor. Tajmningen var god då börsen rasade två veckor senare. Riksbanken svarade snabbt genom att sjösätta ett historiskt stort stimulanspaket för att bl.a. stabilisera de finansiella marknaderna. Efter cirka tre månader passade direktionsledamoten på att köpa tillbaka andelar i samma fonder som sålts före krisen.⁶ Exemplet visar med all önskvärd tydlighet bristerna i dagens mycket knapphändiga reglering. Även om agerandet skulle vara frikopplat från direktionens beslut är det mycket viktigt att sådana situationer inte kan uppkomma, då enbart misstanken riskerar att skada Riksbankens trovärdighet. En oberoende och självständig myndighet med så stor påverkan på svensk ekonomi måste ha ett högt förtroende. Regeringen bör tillsätta en utredning för att strama upp regelverket kring ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. Utredningen bör omfatta ledamöterna i Riksbankens direktion, ledamöterna i riksbanksfullmäktige och andra ledande tjänstemän inom Riksbanken. Huvudprincipen bör vara att dessa personer inte förvaltar sitt eget innehav, dvs. deras innehav ska förvaltas diskretionärt.

⁶ <https://www.svd.se/riksbankstopp-dumpade-fonder-fore-borskrasch>.

Vad som ovan anføres om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att strama upp regelverket kring ledande ledamöters och tjänstemäns innehav av värdepapper m.m. bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Mia Sydow Mölleby (V)

Tony Haddou (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Jessica Wetterling (V)

Gudrun Nordborg (V)

Linda Westerlund Snecker (V)